

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.12, april 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Else Riisager

Tilsyn ved cand.theol., adj. professor (i dansk salme- og kirkehistorie) Jørgen Kjærgaard

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

Indledning til

“Herrens Bord”

ved Stine Holst Petersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 “Herrens Bord”
- 3 Herren god, som uden grænser
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

“Herrens Bord” er formentlig skrevet i anledning af skærtorsdag i påsken 1833 (jf. Hansen 1937, s. 189), og salmen blev trykt i *Den Nordiske Kirke-Tidende* 1833, nr. 16. Tidsskriftet blev redigeret og udgivet af J.C. Lindberg, som var optaget af Grundtvigs teologiske og kirkepolitiske ideer (jf. Baagø 1958, s. 205-214). Ved tidsskriftets grundlæggelse havde Lindberg tilsluttet sig Grundtvigs kristendomssyn, den såkaldte ‘mageløse opdagelse’, som kort fortalt betød at grundlaget for kristendommen skulle findes i det fællesskab, menigheden til alle tider har haft om den apostolske trosbekendelse og sakramenterne dåb og nadver. Når trosbekendelsen blev sagt, og når indstiftelsesordene lød ved nadveren, var Kristus levende til stede i sit ord. I forordet til første nummer af *Den Nordiske Kirke-Tidende* skrev Lindberg om “Det levende Ord, saaledes som det ledsager Herrens hellige Sacramenter” (nr. 1, sp. 3). “Herrens Bord” lægger sig fint i forlængelse heraf og var den første salme af Grundtvig i tidsskriftet.

2 “Herrens Bord”

“Herrens Bord” handler om nadveren og hvad den betyder for den troende menighed både i Kristi kirke på jorden og i de himmelske boliger. Ordet er evangeliet og Kristus selv (jf. Joh 1,1-18), og opfattelsen af, at ordet ved Helligåndens hjælp er nærværende

og levende i sakramenterne, var blevet en fast bestanddel af Grundtvigs forkyndelse. Grundtvig udtrykker det således i sin skærtorsdagsprædiken i Vartov 1853: “uden Guds Ord vilde baade Daaben og Nadveren kun være ubetydelige Kirke-Skikke” og videre “saaledes gjør Guds *Kiærligheds Ord* det christelige Guds Bord til Guds Søns, Vorherres Jesu Christi Legems og Blods Samfund og Fællesskab og mætter derved den troende Sjæl med Fred og Glæde“ (Vartovs-Prædikener 1839-1860, s. 317 og 318).

I sidste del af salmen beskriver Grundtvig også den kærlighedsgerning Jesus udførte ved det bytte, han gjorde med menneskene, da han forsonede vores synder med sin død. Det var et bytte, der ikke lader sig forstå med andet end vore hjerter og gennem vor tro (se Hansen 1937, s. 189-191). Fra denne del af digtet er en salme sat sammen, som i dag findes i *Den Danske Salmebog*.

3 Herren god, som uden grænser

Grundtvig lod ikke “Herrens Bord“ indgå i de salmesamlinger, han selv udgav. Salmen udkom uden melodiangivelse og var formentlig ikke skrevet til en kendt melodi. Et udtog af den blev dog optaget i *Odense, Kjerteminde og Vejstrup Valgmenigheders Tillæg til Grundtvigs Festsalmebog* i 1891, hvor 5 strofer er medtaget. Den findes i flere variationer i senere salmesamlinger frem til *Den Danske Salmebog*, 1953, hvor den blev optaget med de 4 strofer (1, 8, 10 og 11), der går igen i *Den Danske Salmebog*, 2002, nr. 179. Disse er i dag kendt under titlen “Herren god, som uden grænser” (se Malling 1962, s. 180 f.).

4 Anvendt litteratur

- Baagø, Kaj (1958) *Magister Jacob Christian Lindberg. Studier over den grundtvigske bevægelses første kampe*. København.
- Begtrup, Holger udg. (1924) *N.F.S. Grundtvigs Vartovs-Prædikener 1839-1860*. København.
- *Den Danske Salmebog* (1953). København.
- *Den Danske Salmebog* (2002). København.
- Hansen, Uffe (1937-1966) *Grundtvigs Salmedigtning. Dens Historie og Indhold* bind 1-3, bind 1: 1810-1837. Odense & København.
- Lindberg, J.C. (1833) “Forord” i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 1, 6. januar, sp. 1-6. København.
- Malling, Anders (1962) *Dansk salmehistorie* bind 1-8, bind 2. København.
- Rude, Kirstine udg. (1891) *Odense, Kjerteminde og Vejstrup Valgmenigheders Tillæg til Grundtvigs Festsalmebog*. Odense.